

Abel Fígols, un bateà resistent i deportat als camps de concentració nazis

Joan B. Beltran Reverter
historiador

Donat que en el transcurs de la Guerra Civil espanyola de 1936-1939 se va destruir bona part de la documentació de l'Ajuntament de Batea, inclosos del Registre Civil, no hem pogut contrastar la veracitat de dades que hem localitzat als arxius alemanys i francesos. No obstant, podem afirmar que Abel Baptista Fígols Farré va néixer a Batea el 26 de març de 1921. Fill del matrimoni Sebastià Fígols i Magdalena Farré, del que també varen néixer altres dos fills, Clementina i Miquel, dos i set anys més joves que l'Abel, respectivament.

Desconeixem el motiu que va portar a la família Fígols-Farré a traslladar-se a viure a França, concretament a la població de Cruzy, departament de l'Herault, on treballava de pàges.

Per la documentació consultada ens consta que l'abril de 1940 va ser naturalitzat francès i que vivia en companyia de sa mare Magdalena, aleshores vídua de Sebastià Fígols, i del germà Miquel.

Estant vivint a la ciutat de Montpellier, el 1941 va entrar a formar part del moviment guerriller de la Resistència com a soldat de 2a classe.

El 1942 el trobem treballant de paleta per a un empresari constructor de la ciutat de Béziers, molt pròxima a Cruzy.

Formant part de la Resistència, tot i que la seua família mai ho reconeixera, el 9 de febrer de 1943 va ser detingut per la Gestapo "per accions de la Resistència" a l'estació de ferrocarril de Toulouse, i empresonat a la ciutat de Montpellier. El 16 d'abril és traslladat al camp d'internament i trànsit de Compiègne-Royallieu -Frontstalag 122- al departament francès d'Oise, i registrat amb el número 10.170.

El 30 d'abril de 1943 arriba al camp de concentració de Sachsenhausen¹, on després de passar l'obligada "quarantena" li és assignat el número de matrícula 64.600. En els informes de la Gendarmerie Nacional francesa a què hem tingut accés, sempre s'anomena el camp de concentració de Oranienbrug com el camp on fou deportat Abel Fígols. A més, la mare Magdalena dona com a

referència l'adreça postal quan escriu al seu fill, FÍGOLS (Abel). Núm.: 64600. Block: KU - KONCENTRATIONSLAGER-ORANIENBRUG, BERLÍN. El cert és que el camp d'Oranienbrug, ubicat en una antiga fàbrica de cervesa de la ciutat del mateix nom, va estar operatiu des del març de 1933 a juliol de 1934, i dos anys després seria construït en la mateixa ciutat, el de Sachsenhausen. El camp de concentració d'Oranienburg, on foren internats presoners opositors polítics de Berlín, Oranienburg i altres pobles del voltant, se confon sovint amb el camp de concentració de Sachsenhausen, que es va erigir l'any 1936 a la vora de la ciutat d'Oranienburg i, per tant, Abel Fígols no va arribar a estar en esta ciutat.

Pocs dies restarà al camp central, essent traslladat al *kommando* (en alemany, camp de concentració més petit que depenia d'un de gran) de Küstrin. Un *kommando* situat a la ciutat del mateix nom, a 70 quilòmetres de Berlín, a la confluència dels rius Warta i l'Oder, on els presoners treballaven forçats a la fàbrica Zellwolle und Zellulose AG, dedicada a la fabricació de pasta de paper i derivats de la cel·lulosa.

Davant l'avenç de l'Exèrcit Roig, el 6 de febrer de 1945 molts presoners d'este *kommando* foren evacuats i

traslladats al camp de concentració de Buchenwald; en canvi, un altre grup nombrós de presoners, entre ells Abel Fígols, és traslladat al camp de concentració de Flossenbürg on li és assignat el número de matrícula 45.671.

El camp de concentració de Flossenbürg estava situat a la població del mateix nom, a l'estat de Baviera, a Alemanya. Fou creat el 3 de maig de 1938 i va restar operatiu fins al 23 d'abril de 1945 en ser alliberat per l'exèrcit nord-americà. Segons diverses fonts vora 96.000 presoners varen passar per este camp, dels quals se considera que 30.000 varen morir, entre ells els responsables de

l'atemptat contra Hitler que va tindre lloc el 20 de juliol de 1944: l'almirall Wilhelm Canaris, els generals Friedrich von Rabenau i Hans Osterel, els capitans Theodor Strunck i Ludvig Gehre, entre altres.

Estant a Flossenbürg, Abel Fígols fou destinat al *kommando* d'Obertraubling en treballs per a la fàbrica Messerschmitt AG en la fabricació i construcció de peces d'avions, sobretot el model Me 262. La majoria dels presoners eren jueus procedents d'Auschwitz, però també d'altres països europeus, entre ells alguns espanyols.

Degut al seu debilitat estat físic, i segurament a conseqüència d'un esclat de disenteria a les instal·lacions de la mateixa fàbrica, Abel Fígols va morir el 6 d'abril de 1945 al *kommando* d'Obertraubling.²

L'11 de setembre de 1945, Magdalena Farré escriu al ministre de presoners i deportats polítics de França demanant saber la situació del seu fill. L'última carta rebuda del fill data del 25 de juny de 1944, i des de llavors res més en sabrà d'ell. Amb anterioritat, el 3 de març, havia consultat a la Creu Roja a Ginebra on li digueren que el fill "se troba en bon estat de salut". La realitat fou que Abel Fígols no va sortir-ne en vida d'estos camps de la mort creats pel nazisme.

El 6 de novembre de 1961 el Ministeri d'Antics Combatents i Víctimes de Guerra del Govern francès reconeix la condició de "deportat resistent" d'Abel Fígols (carta/carnet núm. 1012.33.284), essent comunicada a la mare en la seua residència a la població de Cruzy.

Malgrat que la mare manifestarà en més d'una ocasió que son fill "no ha pertangut mai a cap moviment de la Resistència", el cert fou que en reconeixement de la seua destacada participació en este moviment guerriller, per decret de 23 de juliol de 1965 el Govern francès li va concedir la medalla de la Resistència francesa a títol pòstum.³ Esta medalla es va establir a Londres per ordre del 9 de febrer de 1943 del general de Gaulle. La seua finalitat és "reconèixer els notables actes de fe i de coratge que, a França, a l'Imperi i a l'estranger, han contribuït a la resistència del poble francès contra l'enemic i contra els seus còmplices des del 18 de juny de 1940".

1. El camp de concentració de Sachsenhausen, establert el 1936 a la ciutat d'Oranienburg, va tenir un paper destacat en el sistema concentracionari del Tercer Reich. A partir de 1938, la seua administració de les SS per a tots els camps de concentració es trobava a Oranienburg. Fins al 1939 els presoners eren principalment alemanys, que les SS van posar a treballar per ampliar el camp. Un total de més de 200.000 persones van ser empresonades a Sachsenhausen; d'aquests, desenes de milers van ser víctimes de l'empitjorament de les condicions de vida i de treball, els abusos o els actes sistemàtics d'extermini de les SS des de l'inici de la guerra. El 21 d'abril de 1945, les SS van començar amb l'evacuació del Sachsenhausen i els seus subcamps. En diversos combois, més de 33.000 presoners es van veure obligats a fer una gran marxa cap al mar Bàltic. Uns 3.000 presoners que quedaven al camp van ser alliberats per l'Exèrcit Roig el 22 d'abril de 1945.

2. Durant els mesos de març i abril, més de 170 presoners varen ser víctimes d'aquesta malaltia. Alguns dies arribaren a morir entre 20 i 35 presoners. Foren enterrats en fosses comunes. Associació de Deportats i Famílies de Desapareguts del Camp de Concentració de Flossenbürg i Kommandos. https://association-flossenbuerg.com.translate.google.com/association/?x_tr_sl=fr&x_tr_tl=ca&x_tr_hl=ca&x_tr_pto=sc

3. Journal officiel de la République française - JORF de 14 d'agost de 1965

Départ du camp de concentration de Sachsenhausen et arrivées au camp de concentration de Flossenbürg le 6 février 1945					I/O - 1 201 551	List
No d'ordre	NOM	Prénom	date et lieu de naissance	sort, quand il est connu		
0.	DENERT	Robert	28.10.1922 à Paris	pas d'autre information.		
1.	DUBREUIL	Gabriel	5.1.1913 à Paris	libéré le 29 avril 1945 au camp de concentration		
2.	DUC	Henri	29.1.1921 à Oloron s. Marie	décédé le 6 avril 1945 au commando d'Obertraubling de concentration de Flossenbürg.		
3.	FEDER	Nichol	4.6.1900 à Lemberg	transféré le 13 avril 1945 au commando de Dresde de concentration de Flossenbürg.		
4.	FERRAGUTI	Norbert	2.7.1920 à Laval	transféré le 20 février 1945 au commando de Flossenbürg.		
5.	FERTE	Jean	25.6.1914 à Toulouse	transféré le 13 avril 1945 au commando de Regen de concentration de Flossenbürg.		
10.	FÍGOLS	Abel	26.3.1921 à Batea (Espagne)	décédé le 6 avril 1945 au commando d'Obertraubling de concentration de Flossenbürg.		
7.	FORT	André	23.7.1920 à Aussen	transféré le 19 mars 1945 au commando de Regen de concentration de Flossenbürg.		

Relació de presoners traslladats el 6 de febrer de 1945 del camp de concentració de Sachsenhausen al de Flossenbürg. En el número 16 hi consta Abel Fígols amb expressió de la data i lloc de naixement i mort. Estos llistats foren confeccionats amb posterioritat a l'alliberament dels camps de concentració. Arolsen Archives.